

TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARIDA DIVERGENT TAFFAKURNI RIVOLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Bekjanova Soliha Davlatnazarovna

Buxoro davlat tibbiyot instituti

doktorant

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14928409>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-Fevral 2025 yil
Ma'qullandi: 23-Fevral 2025 yil
Nashr qilindi: 26-Fevral 2025 yil

KEY WORDS

tafakkur, qobiliyat, tafakkur, aql, divergent, taksonomiya, test.

ABSTRACT

Ushbu maqolada tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarni turlicha fikrlashga o'rgatish va kelgusidagi faoliyatini kuchaytirish maqsadida ularni kasbga yo'naltirishda qo'llaniladigan usullar haqida so'z boradi. Yangi O'zbekistonda yoshlarni yuksak saviyada bilimli va tafakkurli qilib tarbiyalash, psixologiyasini yuksaltirish xususiyatlari ochib berildi.

Divergent fikrlash - bu bir nechta mumkin bo'lgan echimlarni o'rganish orqali ijodiy g'oyalarni yaratish uchun ishlatiladigan fikrlash jarayoni yoki usuli. Bu odatda o'z-o'zidan, erkin, chiziqli bo'lmagan tarzda sodir bo'ladi, shuning uchun ko'plab g'oyalar paydo bo'lgan kognitiv uslubda hosil bo'ladi. Qisqa vaqt ichida ko'plab mumkin bo'lgan echimlar o'rganiladi va kutilmagan aloqalar o'rnatiladi. Divergent fikrlashdan so'ng, g'oyalar va ma'lumotlar konvergent fikrlash yordamida tartibga solinadi va tuziladi, bu yagona yechimga erishish uchun ma'lum bir mantiqiy qadamlar to'plamini kuzatib boradi, ba'zi hollarda bu to'g'ri echimdir.

Psixolog J.P.Gilford birinchi marta 1956 yilda konvergent fikrlash va divergent fikrlash atamalarini kiritgan.

Divergent fikrlashni rag'batlantiradigan tadbirlarga savollar ro'yxatini yaratish, mulohaza yuritish va meditatsiya uchun vaqt ajratish, aqliy hujum, mavzuni xaritalash, pufakchalarni xaritalash, jurnallar yozish, stol ustidagi rol o'ynash, badiiy asar yaratish va erkin yozish kiradi. Freewritingda odam ma'lum bir mavzuga e'tibor qaratadi va u haqida qisqa, ong oqimida yozadi.

Er yuzida turli xil odamlar yashaydi. Tabiiyki, har kimning tafakkuri har xil va o'ziga xos bo'ladi. Kimdir voqeani batafsil tushuntirsa, kimdir darhol tahlil qiladi. Biri muammoga turli yechimlar bersa, ikkinchisi "beton" jumboqni yechadi. Demak, tafakkur inson tafakkurining bitmas-tuganmas bosqichlaridir. Pragalik yahudiy yozuvchisi Frants Kafka aytganidek, odamni fikrlashdan to'xtatish bema'nilikdir...

Sizga qanday fikrlash yoqadi yoki qanday fikrdasiz? Aslida qanday o'ylash kerak? Divergent va konvergent fikrlash haqida eshitganmisiz? Yo'qmi? Unda siz uchun qiziqarli ma'lumotlar!

Joy Pol Gilford - amerikalik psixolog va professor, ko'plab Amerika universitetlarida dars beradi. Kognitiv tuzilma modelining yaratuvchisi sifatida tanilgan. Gilford xotira, fikrlash, diqqat, ijodkorlik va temperament nuqtai

nazaridan razvedka bo'yicha tadqiqotlar bilan shug'ullangan. "Divergent va konvergent fikrlash" tushunchasini birinchi marta psixologiyaga J.Entered Gilford kiritgan. Shuningdek, inson miya faoliyatining bu shakli muammolarni hal qilishning asosiy usullarini o'zgartirishga imkon beradi, deydi professor.

Divergent fikrlash (lot. *divergere* - ajratish) ijodiy fikrlash usuli bo'lib, odatda muammo va vazifalarni hal qilishda qo'llaniladi. Bu bir xil muammoning ko'plab echimlarini topishdan iborat.

Konvergent fikrlash (lot. *convergere* - yaqinlashish) muayyan masalani yechishda oldindan o'rganilgan algoritmlardan aniq foydalanish strategiyasiga asoslanadi, ya'ni bu masalani yechish uchun elementar amallarning ketma-ketligi va mazmuni bo'yicha ko'rsatmalar beriladi.

Divergent fikrlash to'rtta asosiy xususiyatga ega: Ravonlik - bir nechta g'oyalar va echimlarni tezda shakllantirish qobiliyati; Nostandart - boshqalarning xayoliga kelmagan g'oyalarni shakllantirish qobiliyati; Moslashuvchanlik - bir vaqtning o'zida muammoni hal qilishning turli usullari haqida o'ylash qobiliyati; Tajriba - bu g'oyaning tafsilotlari haqida o'ylash emas, balki uning timsolini topish qobiliyatidir.

Konvergent fikrlash ko'pincha divergent fikrlash bilan birgalikda qo'llaniladi. Konvergent fikrlash tezlik, aniqlik va mantiqqa urg'u beradi va saqlangan ma'lumotni tanib olish, qayta ishlatish va qayta tiklashga qaratilgan. Konvergent fikrlash ham bilim bilan bog'liq, chunki u standart "protseduralar" yordamida mavjud bilimlarni "manipulyatsiya" ni o'z ichiga oladi. Konvergent fikrlashning muhim jihati shundaki, u yagona eng yaxshi javobga olib keladi va noaniqlik uchun joy qoldirmaydi. Divergent fikrlash jarayoni tugagandan so'ng, g'oyalar va ma'lumotlar konvergent fikrlash va qaror qabul qilish strategiyalaridan foydalangan holda tartibga solinadi va tuziladi, bu bitta eng yaxshi yoki eng to'g'ri javobga olib keladi.

Buning natijasida shaxs o'z ishida muvaffaqiyat qozona olmagan uchun jamiyat rivojiga hissa qo'sha olmay, taraqqiyotni kechiktirishi ham mumkin. Piramidaning eng quyi darajasida namoyon bo'ladigan tug'ma qobiliyat va qobiliyatlarni tashxislash psixologiya fanining mutaxassislariga topshiriladi. O'zbekiston Respublikasida shaxsning qiziqishi, qobiliyati va malakasini o'rganish xususiyatlari. Bu faoliyat asosan O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi "O'quvchilarni kasbga yo'naltirish va psixologik-pedagogik diagnostika markazi" faoliyati bilan belgilanadigan jarayondir.

Xulosa

Maqolamizning asosiy maqsadi tibbiyot talabalarida divergent fikrlashni rivojlantirish edi. Buni tezroq amalga oshirish uchun odamda o'zi haqida fikr yuritish qobiliyati paydo bo'lishi muqarrar. Zero, o'zbek xalqining yashirin qobiliyatlari o'z tasdig'ini topib, unumli foydalansa, mamlakatimizni yanada ravnaq toptirishi haqiqatdan uzoq bo'lmaydi.

Adabiyotlar:

1. Bekchanova Solikha Davlatnazarovna. (2023). THE FORMATION OF A PERSONALITY THROUGH THE PRESS OF PEDAGOGICAL AND CULTURAL REALITY. THEORETICAL ASPECTS IN THE FORMATION OF PEDAGOGICAL SCIENCES, 2(17), 141–143. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8409002>

2. Бекчанова Солиха Давлатназаровна ШАХСНИНГ КАСБГА БЎЛГАН ҚИЗИҚИШИ,ЛАЁҚАТИ ВА ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ АМАЛИЙ ЎРГАНИШДА ЖАҲОН ТАЖРИБАСИ. Innovative Academy Research Support Center
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7353435>
3. Бекчанова, С. . (2023). ШАХСНИНГ КАСБГА БЎЛГАН ҚИЗИҚИШИ, ЛАЁҚАТИ ВА ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ АМАЛИЙ ЎРГАНИШДА ЖАҲОН ТАЖРИБАСИ. Наука и технология в современном мире, 2(20), 30–31. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/zdift/article/view/20502>
4. Бекчанова Солиха Давлатназаровна. (2023). СТАНОВЛЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА ЛИЧНОСТЬЮ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И КУЛЬТУРНОЙ РЕАЛЬНОСТИ. МЕЖДУРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ НАУК, 2(9), 19–21. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8363486>
5. Бекчанова, С. (2023). СТАНОВЛЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА ЛИЧНОСТЬЮ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И КУЛЬТУРНОЙ РЕАЛЬНОСТИ. Евразийский журнал академических исследований, 3(4 Part 4), 32–36. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/13213> DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.7867146>
6. Бекчанова Солиха Давлатназаровна. ШАХСНИНГ КАСБГА БЎЛГАН ҚИЗИҚИШИ, ЛАЁҚАТИ ВА ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ АМАЛИЙ ЎРГАНИШДА ЖАҲОН ТАЖРИБАСИ. “Zamonaviy dunyoda ilm-fan va texnologiya”nomli ilmiy-amaliy konferensiya. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8363408>
7. Бекчанова Солиха Давлатназаровна СТАНОВЛЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА ЛИЧНОСТЬЮ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И КУЛЬТУРНОЙ РЕАЛЬНОСТИ. МЕЖДУРОДНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ АКАДЕМИЧЕСКИХ НАУК. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8363486>
8. Shodiev , S. . (2023). MEANS OF LEXICAL-SEMANTIC EXPRESSION OF THE PHILOSOPHY OF HUMANISM AND SPIRITUAL-MORAL CONCEPTS IN THE DRAMAS OF U. SHAKESPEARE AND A. FITRAT. Евразийский журнал академических исследований, 3(11), 62–68. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/ejar/article/view/22995>
9. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10117833>